

Το φαινόμενο του Greenwashing: Προβλήματα, προκλήσεις και η νομική τους αντιμετώπιση

Σε έναν κόσμο όπου η πλειοψηφία των καταναλωτών αναμένει από τις επιχειρήσεις να προωθήσουν με τις πρακτικές τους τη βιωσιμότητα και μάλιστα συχνά πραγματοποιεί την αγορά του με βάση αυτό το κριτήριο, το «πράσινο ξέπλυμα» έχει γιγαντωθεί ως παραπλανητική πρακτική. Οι κανόνες που θεσπίζονται πλέον σε ευρωπαϊκό επίπεδο δημιουργούν αυξημένες υποχρεώσεις για τις επιχειρήσεις και επισύρουν αυστηρές κυρώσεις με στόχο την οριστική αντιμετώπιση των ψευδο-οικολογικών ισχυρισμών.

Της Αλεξιάννας Τσότσου

Tο Greenwashing, το λεγόμενο «πράσινο ξέπλυμα» είναι η χρήση παραπλανητικών ισχυρισμών από τις επιχειρήσεις, έτσι ώστε οι καταναλωτές να θεωρήσουν ότι η συμπεριφορά ενός brand είναι φιλική προς το περιβάλλον και προωθεί τη βιωσιμότητα. Αποτελεί πλέον κοινό φαινόμενο, αφού η φήμη και η γενικότερη επιτυχία μιας επιχείρησης ή ενός προϊόντος εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την οικολογική της συνείδηση και τον σεβασμό προς το περιβάλλον.

Καθώς, όμως, μια τέτοιου είδους πρακτική δημιουργεί συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού, βλάπτει την εμπιστοσύνη της αγοράς αλλά και εμποδίζει την πρόοδο προς μια βιώσιμη οικονομία, γίνονται εδώ και χρόνια προσπάθειες καταπολέμησής της. Από το γενικό ή κατακερματισμένο νομοθετικό πλαίσιο, οδεύουμε πλέον σε συγκεκριμένες λύσεις που φιλοδοξούν να καταστήσουν ιδιαίτερα δυσχερή την εκμετάλλευση των οικολογικών χαρακτηριστικών με ψευδή τρόπο προς ίδιον όφελος της επιχείρησης.

Η προβληματική του Greenwashing στον τομέα του ESG

Σε μια χρονική στιγμή όπου τα ESG κριτήρια διαδραματίζουν ολοένα σημαντικότερο ρόλο στην πορεία και τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, το Greenwashing οδεύει προς την ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση. Με την προβολή ψευδών ή υπερβολικών ισχυρισμών που δεν ευθυγραμμίζονται με τις πραγματικές αξίες και πρακτικές της επιχείρησης, οι καταναλωτές δεν είναι σε θέση να κάνουν τη σωστή επιλογή,

μη γνωρίζοντας με σαφήνεια πού πρέπει να στρέψουν την υποστήριξή τους.

Σε έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής το 2020, διαπιστώθηκε ότι το 53% των οικολογικών ισχυρισμών σχετικά με προϊόντα και υπηρεσίες είναι ασαφείς, παραπλανητικοί ή αβάσιμοι, ενώ το 40% δεν φέρουν κανένα αποδεικτικό στοιχείο. Κοινές φράσεις όπως «φιλικό προς το περιβάλλον», «ηθικό» ή «βιώσιμο» επισημάνθηκαν ως ιδιαίτερα προβληματικές, υπογραμμίζοντας την ανάγκη για σαφή και συνεπή πρότυπα περιβαλλοντικής σήμανσης. Επί του παρόντος, υπάρχουν περίπου 230 διαφορετικές περιβαλλοντικές ετικέτες στην ΕΕ, γεγονός που οδηγεί τους καταναλωτές σε σύγχυση και δυσπιστία.

Στον αντίποδα, τα κριτήρια ESG ωθούν με ουσιαστικό τρόπο τις επιχειρήσεις να παρουσιάσουν μετρήσιμα και επαληθεύσιμα στοιχεία, προσελκύνοντας επενδύσεις με βάση την πραγματική τους συμπεριφορά και τις προσπάθειές τους για βιώσιμη ανάπτυξη. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν μπορούμε να κάνουμε λόγο για αποτελεσματικές πολιτικές προς τη συμπερίληψη περιβαλλοντικών και κοινωνικών κριτηρίων, αν δεν θεσπιστεί ένα συνεκτικό νομοθετικό πλαίσιο που θα καταπολεμά το «πράσινο ξέπλυμα».

Το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο

Στην Ελλάδα, οι παραπλανητικοί ισχυρισμοί εν γένει εντάσσονται στο πλαίσιο του ν. 146/1914 περί αθέμιτου ανταγωνισμού, ο οποίος βέβαια παρέχει μόνο ένα γενικό πλαίσιο για τέτοιου είδους εμπορικές

Γιώργος Δενεδιός

Head of Legal, Olympic Brewery

«Η θεσμοθέτηση ενός συμπαγούς πλαισίου, που θα εξασφαλίζει ότι οι καταναλωτές λαμβάνουν αξιόπιστες πληροφορίες αναφορικά με τις περιβαλλοντικές δράσεις των εταιρειών, καθώς και των αντίστοιχων διαπιστευτηρίων των προϊόντων που καταναλώνουν, είναι κάτι που αποτελεί επιτακτική ανάγκη, βρίσκοντάς μας απολύτως σύμφωνους.»

πρακτικές χωρίς την απαιτούμενη εξειδίκευση για τη σύγχρονη εποχή. Από την άλλη, με Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΦΕΚ 1306/Β/2012) έχουν καθοριστεί οι προϋποθέσεις για τη χρήση περιβαλλοντικών ισχυρισμών σε πλαστικά αντικείμενα και συσκευασίες, χωρίς ωστόσο να επεκτείνεται αυτή η ρύθμιση σε όλους τους περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς.

Παρόμοιος κατακερματισμός υφίσταται στην έννομη τάξη και άλλων κρατών-μελών, οπότε γίνεται σαφής η ανάγκη κεντρικής λύσης σε επίπεδο ΕΕ, η οποία άλλωστε έχει θέσει ως κινήτριο μοχλό όλων των πολιτικών της τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ήδη από το 2019, όταν ανακοινώθηκε η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η Επιτροπή είχε εκφράσει τη στοχοπροσήλωσή της στη μείωση του κινδύνου των ψευδών πράσινων ισχυρισμών και στη διασφάλιση ότι οι επιχειρήσεις ανακοινώνουν με αποδείξεις και ακρίβεια τις περιβαλλοντικές τους επιδόσεις. Μάλιστα, η ίδια η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αναφέρει ότι «οι εταιρείες που προβάλλουν πράσινους ισχυρισμούς θα πρέπει να τους τεκμηριώνουν με βάση μια τυποποιημένη μεθοδολογία για την αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στο περιβάλλον». Ωστόσο, η συγκεκριμένη δήλωση δεν ορίζει με σαφήνεια την έννοια του «πράσινου ισχυρισμού» ούτε συμπεριλαμβάνει συγκεκριμένες υποχρεώσεις και μεθοδολογίες για τις επιχειρήσεις.

Αντίστοιχα, στο σχέδιο δράσης «Κυκλική Οικονομία 2020» η Επιτροπή δεσμεύτηκε ότι θα προτείνει νομοθετικό κείμενο για την τεκμηρίωση των περιβαλλοντικών ισχυρισμών με τη χρήση των μεθόδων περιβαλλοντικού αποτυπώματος προϊόντων και οργανισμών της ΕΕ, οπότε ήδη εδώ και τρία χρόνια βρισκόμασταν εν αναμονή της σχετικής Οδηγίας, χωρίς όμως να υφίσταται συγκεκριμένο εκτελεστό νομοθέτημα.

Φυσικά, το γεγονός ότι δεν έχει ακόμα τεθεί σε ισχύ η Οδηγία για τους πράσινους ισχυρισμούς δεν σημαίνει ότι δεν ρυθμίζεται νομοθετικά σε μια ευρύτερη λογική η αναδυόμενη ανάγκη για αντικειμενική και σαφή πληροφόρηση σχετικά με τις περιβαλλοντικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων.

Ο Κανονισμός (ΕΕ) 2020/852 (Κανονισμός Ταξινόμησης) δημιουργεί ένα συνεκτικό πλαίσιο ταξινόμησης, το οποίο θέτει συγκεκριμένα κριτήρια για τον χαρακτηρισμό μιας δραστηριότητας ως περιβαλλοντικά βιώσιμης και θεσπίζει τις αντίστοιχες υποχρεώσεις γνωστοποίησης. Επιπλέον, η Οδηγία NFRD (Non-Financial Reporting Directive) απαιτεί από εταιρείες δημοσίου συμφέροντος που απασχολούν πάνω από 500 υπαλλήλους να γνωστοποιούν στις μη οικονομικές καταστάσεις τους πληροφορίες σχετικά με περιβαλλοντικά ζητήματα, διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και μέτρα ενάντια στη διαφθορά και καταπολέμηση των διακρίσεων. Περαιτέρω, η Οδηγία CSRD εκσυγχρόνισε τις απαιτήσεις για τη μη χρηματοοικονομική πληροφόρηση και την υποβολή εκθέσεων με βάση τα ευρωπαϊκά πρότυπα αναφορών βιωσιμότητας, έτσι ώστε κάθε ενδιαφερόμενος να έχει μια ολοκληρωμένη και εις βάθος πληροφόρηση για τον αντίκτυπο μιας επιχείρησης στο περιβάλλον.

Η Οδηγία για τους οικολογικούς ισχυρισμούς (Green Claims Directive)

Τον Μάρτιο του 2023, η Επιτροπή ενέκρινε πρόταση Οδηγίας για τους οικολογικούς ισχυρισμούς, η οποία συμπληρώνει την πρόταση Οδηγίας για την ενδυνάμωση των καταναλωτών στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης που δημοσιεύθηκε τον Μάρτιο του 2022. Η προτεινόμενη Οδηγία στοχεύει στους ρητούς ισχυρισμούς που γίνονται σε εθελοντική βάση από τις επιχειρήσεις προς τους καταναλωτές και αφορούν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, πτυχές ή επιδόσεις ενός προϊόντος ή ολόκληρης της επιχείρησης.

Για να εξασφαλιστεί ότι οι καταναλωτές λαμβάνουν αξιόπιστες, συγκρίσιμες και επαληθεύσιμες περιβαλλοντικές πληροφορίες για τα προϊόντα, η πρόταση περιλαμβάνει:

- σαφή κριτήρια για τον τρόπο με τον οποίο οι εταιρείες πρέπει να αποδεικνύουν τους περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς και τις ετικέτες τους

Το 53% των οικολογικών ισχυρισμών σχετικά με προϊόντα και υπηρεσίες είναι ασαφείς, παραπλανητικοί ή αβάσιμοι

Διαμαντής Κουμαριάς

Νομικός Σύμβουλος Arivia & Upfield Hellas

«Οι περιβαλλοντικοί ισχυρισμοί για την προώθηση προϊόντων είναι πανταχού παρόντες στην αγορά, επηρεάζοντας τον σύγχρονο καταναλωτή στην επιλογή προϊόντων. Οι ισχυρισμοί αυτοί πρέπει να ρυθμίζονται εντός κανονιστικού πλαισίου, ειδικού και παράλληλου σε σχέση με τον αθέμιτο ανταγωνισμό, που θα προτάσσει την τεκμηρίωση, την υποστήριξη, τη σαφήνεια και την αλήθεια των ισχυρισμών αυτών.»

- απαιτήσεις για τον έλεγχο αυτών των ισχυρισμών και των ετικετών από ανεξάρτητο και διαπιστευμένο ελεγκτή και
- νέους κανόνες για τη διακυβέρνηση των συστημάτων περιβαλλοντικής επισήμανσης, ώστε να διασφαλίζεται ότι είναι σταθερά, διαφανή και αξιόπιστα και ότι ελέγχονται από τις εθνικές αρχές.

Ειδικότερα, οι σαφείς κατευθυντήριες γραμμές που καθορίζονται για την αναφορά στα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των προϊόντων ορίζουν ότι όλοι οι πράσινοι ισχυρισμοί, προτού κοινοποιηθούν, θα πρέπει να βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία, τα οποία έχουν λάβει τις επιπτώσεις ολόκληρου του κύκλου ζωής των προϊόντων, έτσι ώστε να μπορεί να διαπιστωθεί αν ο περιβαλλοντικός ισχυρισμός αφορά όλο τον κύκλο ζωής ή συγκεκριμένο στάδιο παραγωγής. Η διαδικασία επαλήθευσης θα εποπτεύεται από ανεξάρτητους φορείς υπό τον έλεγχο των κρατών-μελών. Αυτό ισχύει όχι μόνο για τις ευρωπαϊκές εταιρείες, αλλά και για εταιρείες με έδρα εκτός ΕΕ που απευθύνονται στους Ευρωπαίους καταναλωτές.

Το νομοθετικό αυτό πλαίσιο θα εφαρμόζεται σε όλα τα προϊόντα και τις υπηρεσίες που διατίθενται στην αγορά της ΕΕ, ανεξάρτητα από την προέλευση της εταιρείας, και η μη συμμόρφωση θα οδηγεί σε πρόστιμα, κυρώσεις και ανάκληση προϊόντων.

Πρόκειται, δηλαδή, για ένα ολοκληρωμένο ρυθμιστικό πλαίσιο που απαιτεί υψηλό επίπεδο συμμόρφωσης και στοχεύει στην ενθάρρυνση των επιχειρήσεων να υιοθετήσουν πραγματικά βιώσιμες πρακτικές. Βεβαίως, το ζητούμενο είναι να δούμε πώς θα διαμορφωθεί επακριβώς η Οδηγία έπειτα από τη διαβούλευση και φυσικά την αντίδραση των επιχειρήσεων, ώστε να επιτευχθεί ουσιαστική συμμόρφωση.

Συμμόρφωση και τα επόμενα βήματα για τις επιχειρήσεις

Πέρα από το κυρωτικό σκέλος της Οδηγίας, είναι ξεκάθαρο ότι το πνεύμα του νόμου ωθεί τις επιχειρήσεις

να συμμορφωθούν οικειοθελώς, αφού η μη συμμόρφωση θα έχει σημαντική ζημία ως προς τη φήμη της εταιρείας, φέρνοντας την επιχείρηση σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τον ανταγωνισμό, ανεξάρτητα από τυχόν πρόστιμα. Είναι, όμως, ξεκάθαρο ότι το κόστος της συμμόρφωσης θα είναι αυξημένο, αφού οι εταιρείες θα πρέπει να επενδύσουν σε πρόσθετους πόρους, συμπεριλαμβανομένης της νομικής και τεχνικής βοήθειας και της διενέργειας ελέγχων από τρίτους.

Το κυριότερο μέτρο που θα πρέπει να ληφθεί από τις επιχειρήσεις είναι ο έλεγχος και η επανεξέταση όλων των περιβαλλοντικών ισχυρισμών που περιλαμβάνονται στις συσκευασίες αλλά και γενικότερα σε οποιοδήποτε μέσο της εταιρείας με το κοινό (site, διαφημίσεις, υλικό marketing), ώστε να διασφαλιστεί ότι ευθυγραμμίζονται με το νομοθετικό πλαίσιο. Στη συνέχεια, θα πρέπει να λάβουν τα στοιχεία αυτά επιστημονική τεκμηρίωση (π.χ. από μελέτες, πιστοποιήσεις τρίτων φορέων, κυβερνητικά δεδομένα), η οποία θα μπορεί να τεθεί υπό επαλήθευση από τις αρχές.

Εκτός από τις άμεσες αυτές ενέργειες, είναι σκόπιμο να υιοθετηθεί μια ευρύτερη προσέγγιση στην εταιρεία, ενδεχομένως με τη χρήση τυποποιημένων περιβαλλοντικών σημάτων, όπως το οικολογικό σήμα της ΕΕ, για να παρέχει στους καταναλωτές αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιδόσεις ενός προϊόντος. Σκόπιμη κρίνεται και η εκπαίδευση όλου του ανθρώπινου δυναμικού σχετικά με το νομικό πλαίσιο για το Greenwashing, ώστε να διασφαλίζεται ότι όλο το αρμόδιο προσωπικό κατανοεί τις επιπτώσεις του εν λόγω πλαισίου και μπορεί να εντοπίζει πιθανά ζητήματα συμμόρφωσης.

Υπό αυτό το πρίσμα, αναδεικνύεται ο ρόλος του νομικού τμήματος στην κανονιστική συμμόρφωση και η επιτακτική ανάγκη αυτό να συνεργάζεται με όλα τα υπόλοιπα τμήματα της επιχείρησης. Όπως το θέτει ο Διαμαντής Κουμαριάς, Νομικός Σύμβουλος Arivia & Upfield Hellas, «η Οδηγία για τους ισχυρισμούς

Ήδη από το 2019, όταν ανακοινώθηκε η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, η Επιτροπή είχε εκφράσει τη στοχοπροσήλωσή της στη μείωση του κινδύνου των ψευδών πράσινων ισχυρισμών

[αλλά και η Οδηγία για την υποβολή εκθέσεων Εταιρικής Βιωσιμότητας (CSRD)] κατευθύνει τα νομικά τμήματα των επιχειρήσεων σε ακόμη μεγαλύτερη αλληλεπίδραση με τον πυρήνα της εκάστοτε επιχείρησης, από τον σχεδιασμό και την υλοποίηση ενός προϊόντος και της συσκευασίας του, έως τα γραφιστικά και τη διαφημιστική προώθηση. Οι κανονιστικές απαιτήσεις της Οδηγίας ενδεχομένως να λειτουργήσουν ως πλεονέκτημα για τις επιχειρήσεις που ήδη διατυπώνουν ισχυρισμούς με τεκμηρίωση και σαφήνεια, αλλά σε κάθε περίπτωση απαιτείται αυξημένη διατμηματική λειτουργία εντός των επιχειρήσεων, ενώ το νομικό τμήμα θα πρέπει σίγουρα να είναι ακόμη πιο αυστηρό στον “άχαρο” ρόλο της αξιολόγησης κινδύνου και του ελέγχου τεκμηρίωσης και υποστήριξης κάθε ισχυρισμού».

Σε τι επίπεδα, όμως, αναμένεται να κυμανθεί το εν λόγω κόστος συμμόρφωσης; Ο Δρ. Δημήτριος Χατζημιχαήλ, Partner, Rokas, αναφέρει ότι «το κόστος θα εξαρτάται από το είδος και τον αριθμό των προαιρετικών ισχυρισμών. Οι πολύ μικρές επιχειρήσεις (λιγότεροι από 10 εργαζόμενοι και ετήσιος κύκλος εργασιών έως 2 εκατ. ευρώ) εξαιρούνται από τις απαιτήσεις τεκμηρίωσης οικολογικού και θιώσιμου χαρακτήρα, αλλά οι σχετικοί ισχυρισμοί μπορεί να εμπόδισουν στις διατάξεις για τις αθέμιτες εμπορικές πρακτικές. Κόστος προσαρμογής αναμένεται να υπάρξει εξαιτίας της αφαίρεσης από προϊόντα και έντυπα ισχυρισμών που δεν πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια οικολογικού και θιώσιμου χαρακτήρα. Υψηλότερες επενδύσεις θα απαιτηθούν σχετικά με περιβαλλοντικές επιπτώσεις ενός προϊόντος (ανακυκλωμένα προϊόντα και συσκευασία) και για τη διενέργεια μελέτης τεκμηρίωσης, ανάλογα με τη φύση και πολυπλοκότητα ενός σχετικού ισχυρισμού (από 500 ευρώ έως 55.000 ευρώ όταν ο ισχυρισμός αφορά στο συνολικό αποτύπωμα επιχείρησης). Ωστόσο, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια των επιχειρήσεων να συμπεριλάβουν περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς στις εμπορικές ανακοινώσεις τους».

Είναι ξεκάθαρο ότι οι μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες άλλωστε αποτελούν τη συντριπτική πλειονότητα των επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στην ΕΕ, θα δυσκολευτούν να ακολουθήσουν κατά γράμμα τις απαιτήσεις. Όπως εξηγεί ο Βασίλειος Οικονομίδης, Διευθύνων εταίρος, VDI Law Firm, «προβληματίζει το κόστος της κανονιστικής συμμόρφωσης, που προφανώς θα είναι υψηλό και θα οδηγήσει σε ανταγωνιστικό πλεονέκτημα υπέρ των μεγάλων και οικονομικά εύρωστων εταιρειών έναντι των μικρότερων». Γι' αυτό, ορισμένες διατάξεις της Οδηγίας προβλέπουν βοήθεια για τις ΜμΕ, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής στήριξης, της πρόσβασης σε χρηματοδότηση, της

Όλοι οι πράσινοι ισχυρισμοί θα πρέπει να βασίζονται σε επιστημονικά στοιχεία και η διαδικασία επαλήθευσης θα εποπτεύεται από ανεξάρτητους φορείς υπό τον έλεγχο των κρατών-μελών

εξειδικευμένης κατάρτισης του προσωπικού, καθώς και της οργανωτικής και τεχνικής βοήθειας.

Από την άλλη, είναι σαφές, όπως προαναφέρθηκε, ότι η συμμόρφωση δεν είναι απλά θέμα υποχρέωσης, αλλά μέσω αυτής η επιχείρηση μπορεί να αποκομίσει ευρύτερα και εντυπωσιακά οφέλη. Καταρχάς, η συμμόρφωση με την Οδηγία αυξάνει το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της επιχείρησης και την εντάσσει στην ομάδα των επιχειρήσεων που λαμβάνουν ειδική μέριμνα για το περιβαλλοντικό τους αποτύπωμα, κάτι το οποίο μάλιστα βεβαιώνεται με πανηγυρικό τρόπο μέσω ειδικού ευρωπαϊκού πιστοποιητικού, όπως επισημαίνει ο Δ. Χατζημιχαήλ: «Η τεκμηρίωση και γνωστοποίηση περιβαλλοντικών ισχυρισμών περί οικολογικού και θιώσιμου χαρακτήρα προϊόντων και υπηρεσιών στις εμπορικές επικοινωνίες, η οποία προϋποθέτει την έκδοση πιστοποιητικού συμμόρφωσης για συναλλαγές στην εσωτερική αγορά,

Βασίλειος Οικονομίδης

Διευθύνων εταίρος VDI Law Firm

«Η πρόταση Οδηγίας εισάγει λεπτομερείς κανονιστικές απαιτήσεις για τους οικολογικούς ισχυρισμούς, ικανές να συμβάλουν στην προστασία του περιβάλλοντος, στην αύξηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και στην ενίσχυση της διαφάνειας στην αγορά. Οι εν λόγω απαιτήσεις έχουν ως σκοπό να παρέχουν στους καταναλωτές/ενδιαφερόμενα μέρη αξιόπιστες, επαληθεύσιμες και συγκρίσιμες πληροφορίες, επιτρέποντάς τους να επιλέγουν εταιρείες που έχουν πράγματι οικολογική ταυτότητα, περιορίζοντας έτσι αισθητά το φαινόμενο των ψευδοοικολογικών δηλώσεων και ενθαρρύνοντας παράλληλα τις εταιρείες να ενισχύσουν την περιβαλλοντική τους συμμόρφωση»

Σταύρος Κουμεντάκης

Managing Partner,
KOUMENTAKIS & Associates Law Firm

«Η εν λόγω Οδηγία θα λειτουργήσει δραστικά για την καταπολέμηση του φαινομένου: Οι ρητοί περιβαλλοντικοί ισχυρισμοί θα καταστούν συγκεκριμένοι, αξιόπιστοι, συγκρίσιμοι και επαληθεύσιμοι τα περιβαλλοντικά σήματα θα αποκτήσουν, επιτέλους, αξιοπιστία. Θα ενισχυθεί η εμπιστοσύνη των καταναλωτών στους εν λόγω ισχυρισμούς και στις συναφείς σημάνσεις των προϊόντων και θα ενισχυθεί η ζήτησή τους.»

θα ωφελήσει τις επιχειρήσεις διότι απαιτείται μία πιστοποίηση που αναγνωρίζεται σε ολόκληρη την ΕΕ».

Και βεβαίως, πέρα από το όφελος που αναμένουν οι επιχειρήσεις ως επιβράβευση και προτίμηση από τους καταναλωτές, ως μη λησμονούμε και την πρόσβαση σε χρηματοδότηση, αφού άλλωστε τα κριτήρια ESG αποτελούν βασικό παράγοντα προσέλκυσης επενδύσεων. Κατά τον Σταύρο Κουμεντάκη, Managing Partner, KOUMENTAKIS & Associates Law Firm, «οι κανονιστικές απαιτήσεις του Σχεδίου Οδηγίας για τους οικολογικούς ισχυρισμούς θα δημιουργήσουν σημαντικές επιβαρύνσεις. Αξιολογούνται, όμως, ως αναγκαίες, επαρκείς και ικανές (και ήδη πιεστική η έναρξη της εφαρμογής τους) για την καταπολέμηση του Greenwashing-που σοβαρά βλάπτει τους καταναλωτές, το περιβάλλον και τον υγιή ανταγωνισμό. Τα κόστη προσαρμογής των επιχειρήσεων θα αποδειχθούν αμελητέα. Εκείνες που θα συμμορφωθούν με την Οδηγία θα έχουν βέλτιστη

πρόσβαση σε σημαντικά επενδυτικά κεφάλαια (ήδη 40 τρισ. USD-υπό διαχείριση, στο πλαίσιο του Συμφώνου PRI) καθώς και στο τραπεζικό σύστημα. Κι όσον αφορά τις λουπές; Δεν προβλέπεται, δυστυχώς για εκείνες μακροήμερευση».

Είναι, επομένως, το όλο ζήτημα άλλο ένα κομμάτι της συνολικής πλέον προσέγγισης της ευρωπαϊκής οικονομίας στην προώθηση περιβαλλοντικών και βιώσιμων πρακτικών, οπότε δεν αποτελεί έκπληξη ούτε βάρος για τις συνεπείς επιχειρήσεις. «Η εν λόγω Οδηγία αφενός θα διασφαλίσει τη διαφάνεια των επιχειρήσεων για τις σχετικές δράσεις και πρακτικές και αφετέρου θα αποτελέσει ένα «φίλτρο» αξιολόγησης αλλά και επιβράβευσης όσων πραγματικά το αξίζουν. Είναι σημαντικό οι περιβαλλοντικοί ισχυρισμοί να μπορούν να αποτυπωθούν και κυρίως να τεκμηριωθούν με στοιχεία, τα οποία μπορούν να διασταυρωθούν ή/και να αξιολογηθούν από έγκριτους σχετικούς φορείς ή συνεργάτες, ενώ παράλληλα, προστίθεται ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στις επιχειρήσεις που αναπτύσσουν πραγματικές δράσεις αειφορίας», τονίζει ο Γιώργος Δενεδιός, Head of Legal, Olympic Brewery και συνεχίζει εξηγώντας ότι στόχος για τις υγιείς επιχειρήσεις του σήμερα πρέπει να είναι η ευρύτερη οικολογική προσέγγιση: «Στην Ολυμπιακή Ζυθοποιία δίνουμε μεγάλη έμφαση εδώ και χρόνια στις βιώσιμες μεθόδους ανάπτυξης, αφουγκραζόμενοι τις συνεχώς εναλλασσόμενες παγκόσμιες περιβαλλοντικές ανάγκες, ενώ ισχυρή μας δέσμευση αποτελεί η διατήρηση μιας ειλικρινούς και διαφανούς σχέσης με όλα τα κοινά ενδιαφέροντάς μας. Παράλληλα, ακολουθούμε συγκεκριμένη στρατηγική με μετρήσιμους στόχους, οι οποίοι αποτυπώνονται στον ετήσιο Απολογισμό Βιώσιμης Ανάπτυξης που εκδίδουμε. Από την πλευρά μας, αναλαμβάνουμε ουσιαστική δράση σε όλο το φάσμα λειτουργίας μας, ώστε να πετύχουμε τις δεσμεύσεις μας, επιδιώκοντας τον όσον το δυνατόν μεγαλύτερο περιορισμό του περιβαλλοντικού μας αποτυπώματος».

Φυσικά, οποιοδήποτε συμπέρασμα για την αποτελεσματικότητα των μέτρων της Οδηγίας και το θετικό ή όχι ισοζύγιο του κόστους συμμόρφωσης με τα οφέλη της θα κριθεί μετά την εφαρμογή της. «Μένει να φανεί στην πράξη αν το πλήθος των επιβαλλόμενων κανονιστικών απαιτήσεων και της συνεπακόλουθης με αυτό γραφειοκρατίας θα έχει θετικό πρόσημο, αν θα παρέχει πράγματι αξιόπιστα αποτελέσματα στην αγορά αλλά και με πόση αυστηρότητα θα χορηγούνται τα πιστοποιητικά συμμόρφωσης στις εταιρείες», κλείνει ο Β. Οικονομίδης, υπενθυμίζοντάς μας ότι οι καλές προθέσεις πρέπει να συνοδεύονται και από ένα αποτελεσματικό σύστημα εφαρμογής και αξιολόγησης. ■

Δρ. Δημήτριος Χατζημικαήλ

Partner, Rokas

«Οι απαιτήσεις για τα συστήματα επισήμανσης αναμένεται: α) να συμβάλλουν στη δημιουργία ισότιμων όρων ανταγωνισμού μεταξύ των σηματοδοτούμενων προϊόντων και των επιχειρήσεων καθώς εφαρμόζονται τα ίδια ελάχιστα κριτήρια, β) να διευκολύνουν το διασυνοριακό εμπόριο καθώς θα αποφευχθεί η εφαρμογή μη εθνικών προσεγγίσεων για αναξιόπιστα σήματα και γ) να ενισχύσουν την ασφάλεια δικαίου λόγω εφαρμογής παρόμοιων κανόνων εντός της εσωτερικής αγοράς.»

➤ **Τι ρόλο διαδραματίζουν αυτή τη στιγμή οι ψευδείς πράσινοι ισχυρισμοί στις καταναλωτικές διαφορές και σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι επηρεάζουν με αθέμιτα μέσα την καταναλωτική συμπεριφορά;**

Οι πράσινοι ισχυρισμοί των προμηθευτών, που μπορεί να συνοδεύουν ένα πωλούμενο προϊόν ως μέρος της εμπορικής του προώθησης (διαφήμισης), συνιστούν στην ουσία δέσμευση ότι αυτό είναι περιβαλλοντικά φιλικό ή τουλάχιστον ότι είναι λιγότερο επιβλαβές για το περιβάλλον συγκριτικά με άλλα ανταγωνιστικά προϊόντα.

Ο Συνήγορος του Καταναλωτή έχει δεχθεί ελάχιστες αναφορές καταναλωτών σχετικά με ψευδείς πράσινους ισχυρισμούς. Χαρακτηριστική ήταν η περίπτωση της μεγάλης και γνωστής αυτοκινητοβιομηχανίας που διαφήμιζε το λογισμικό βελτίωσης των τιμών οξειδίων του αζώτου για έναν συγκεκριμένο τύπο πετρελατοκινητήρα. Οι καταναλωτές προσέφυγαν στην Αρχή μας, διαμαρτυρόμενοι ότι παραπλανήθηκαν ως προς τους περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς που διαφήμιζε η εταιρεία πριν την πώληση, ότι δηλαδή το όχημα θα εξέπεμπε λιγότερους για το περιβάλλον ρύπους, πράγμα το οποίο δεν ίσχυε. Σε συνέχεια της διαβίβασης των αναφορών στον εισαγωγέα των εν λόγω αυτοκινήτων στην Ελλάδα, ο τελευταίος αρνήθηκε οποιαδήποτε ευθύνη, αφού προέβη σε αποκατάσταση των οχημάτων των καταναλωτών στη βάση των πραγματικών τους προδιαγραφών. Ο Συνήγορος του Καταναλωτή, λαμβάνοντας υπόψη ότι το θέμα αφορά μεγάλο αριθμό καταναλωτών που είχαν προβεί στην αγορά των επίμαχων οχημάτων, διαβίβασε τις αναφορές στη Γενική Διεύθυνση Αγοράς και Προστασίας Καταναλωτή για την επιβολή ενδεχόμενων κυρώσεων.

Η πρακτική του “green washing” παραπέμπει κατά κανόνα στην έννοια της παραπλανητικής διαφήμισης και άρα η νομική βάση που διασφαλίζει ότι οι προμηθευτές δεν παρουσιάζουν παραπλανητικούς περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς στους καταναλωτές είναι η Οδηγία περί Αθέμιτων Εμπορικών Πρακτικών, που έχει ενσωματωθεί και στο ελληνικό δίκαιο. Από την άποψη αυτή, το φαινόμενο αντιμετωπίζεται κυρίως κατασταλτικά, με την επιβολή των προβλεπόμενων διοικητικών κυρώσεων στους παραβάτες προμηθευτές και όχι τόσο στο επίπεδο της εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών, που είναι η βασική αρμοδιότητα της Αρχής.

➤ **Πώς αναμένεται να αλλάξει αυτή η κατάσταση με τη νέα Οδηγία για τους οικολογικούς ισχυρισμούς;**

Οι πράσινοι ισχυρισμοί προβάλλονται όλο και περισσότερο σε μια ευρεία γκάμα αγαθών τα τελευταία χρόνια, αξιοποιώντας και την αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των καταναλωτών ενάντια στις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να έχουν για το περιβάλλον η σύνθεση, ο τρόπος κατασκευής ή παραγωγής, καθώς και η συσκευασία των προϊόντων. Παρά ταύτα, πρόσφατη έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής έδειξε ότι σε ποσοστό 53% οι πράσινοι ισχυρισμοί είναι ασαφείς, παραπλανητικοί ή αβάσιμοι και σε ποσοστό 40% εντελώς ατεκμηρίωτοι με αποτέλεσμα να προκαλείται σύγχυση και να κλονίζεται, εύλογα, η εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

Η πρόταση της Οδηγίας προβλέπει ότι οι οικολογικοί ισχυρισμοί πρέπει να στηρίζονται σε σαφείς και κατανοητές πληροφορίες που θα παρέχει ο έμπορος και οι οποίες θα είναι αντικειμενικές, επιστημονικά τεκμηριωμένες και επαληθεύσιμες για τον καταναλωτή. Θεσπίζονται, επίσης, διαδικασίες επαλήθευσης των ισχυρισμών από ανεξάρτητους και διαπιστευμένους ελεγκτές. Περαιτέρω, η Οδηγία θα συμβάλλει και στην ανάσχεση της αύξησης των δημόσιων και περιβαλλοντικών σημάτων, τα οποία πρέπει να είναι αξιόπιστα, διαφανή και να επανεξετάζονται σε τακτά χρονικά διαστήματα. Οι νέοι κανόνες διαμορφώνουν ένα σαφές πλαίσιο για τους περιβαλλοντικούς ισχυρισμούς και τα περιβαλλοντικά σήματα. Έτσι, θα διασφαλιστούν οι καταναλωτές, οι οποίοι θα έχουν στη διάθεσή τους αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τα περιβαλλοντικά διαπιστευτήρια των προϊόντων που αγοράζουν και θα μπορέσουν να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο στην οικολογική μετάβαση.

**Δρ. Βασιλική
Μπούλου**

**Αναπληρώτρια
Συνήγορος
Καταναλωτή**